

Täysistunto

Keskiviikko 23.11.2022 klo 14.02—22.34

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 §:n ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 112/2022 vp
Valiokunnan mietintö StVM 26/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 26/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.24 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Tässä lakiesityksessä hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää velvoitetaan kiireellisen hoidon lisäksi järjestämään välttämättömiksi arvioituja terveydenhuollon palveluita eräille ulkomaisille henkilöille, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa tai joilla ei muun kansallisen lain tai Suomea sitovan kansainvälisen lainsäädännön tai sopimuksen nojalla ole oikeutta muihin julkisen terveydenhuollon palveluihin kuin kiireelliseen hoitoon. Eli puhumme paperittomien ihmisten välttämättömästä terveydenhoidosta.

Kun tätä välttämätöntä terveydenhuollon palvelua arvioidaan, niin terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat avainasemassa arvioimaan ihmisten terveydentilaa ja huomioimaan myöskin Suomessa oleskelun ennakoitun keston. Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän tulisi järjestää näille alaikäisille kaikki tarvittavat terveydenhuollon palvelut saman laajuusina kuin niille alaikäisille, joilla on Suomessa kotikunta. Oikeus terveyspalveluihin olisi lähinnä saman laajuinen kuin Suomessa kansainvälistä suojelua hakevilla henkilöillä. Sääntelyä ei sovellettaisi henkilöihin, jotka ovat hakeutuneet Suomeen saadakseen täällä terveydenhuollon palveluita. Muutoksella turvataan nykyistä paremmin Suomea sitovissa ihmisoikeussopimuksissa ja perustuslaissa edellytettyä oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin terveyspalveluihin.

Ja kun on tullut välillä kyselyitä siitä, mitä tällainen palvelukokonaisuus tarkoittaa, niin välttämättömiksi palveluiksi katsotaan ainakin seuraavat palvelut: raskauteen ja synnytykseen liittyvät palvelut, neuvolapalvelut, raskauden seurantaan ja ehkäisyyn liittyvät palvelut ja raskaudenkeskeytys, pitkäaikaissairauksien ja muiden sairauksien välttämätön hoito ja apuvälineet ja tartuntatautilain mukaiset terveystarkastukset, rokotukset ja sairastuneiden hoito. Täytyy hyvin muistaa myöskin se, että on kyseessä kaikkein haavoittuvimmassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

asemassa olevien, Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten henkilöiden asema, ja yleisesti ottaen on myöskin ymmärrettävä se, että mikäli välttämätön hoito jätetään antamatta, sillä pahennetaan sairauksia ja lisätään myöskin inhimillistä kärsimystä. Ja kun kokonaisuutta arvioidaan aina tapauskohtaisesti, terveydenhuollon henkilöstön asiantuntemusta hyödyntäen, niin ymmärretään se, että tätä välttämättömyyskysymystä myöskin arvioidaan.

Asiassa ovat hyvin ymmärrettävästi nousseet keskusteluun myöskin turvallisuusnäkökohdat, ottaen huomioon se, miten maailmantilanne on tässä matkan varrella muuttunut, ja haluan ehkä tässä nostaa esille sen, että sisäministeriö omassa lausunnossaan totesi, että lähtökohta on niin, että julkisen vallan on turvattava perustuslain edellyttämät terveystalvet jokaiselle, joka Suomessa oleskelee ja toimii, ja siinä mielessä, kun he ovat arvioineet karkeasti vuosittaisen asiakasmäärän noin tuhanteen henkilöön ja siitä koituvan kustannuksen noin 0,7—0,8 miljoonaan euroon, niin ei puhuta mistään massiivisista rahasummista.

Mutta tässä kokonaisuudessa ehkä myöskin unohtuu, että meillä tartuntatautilain mukaiset terveystarkastukset, rokotukset ja sairastuneiden hoito ovat olennainen tapa pitää huoli myöskin siitä, että Suomen kansalaisten, suomalaisten, kansanterveys säilyy. Siinä, missä inhimillisesti autetaan ihmisiä olemaan terveitä tai tulemaan terveiksi, varmistetaan myöskin, että minkäänlaisia terveysriskejä ei aiheuteta kenellekään Suomessa. Kokonaisturvallisuudelle arvioidut riskit on todettu sisäministeriön analyysissä vähäisiksi, mutta on selvää, että tässä tilanteessa, missä meillä on Euroopassa käynnissä Venäjän hyökkäyssota, on syytä seurata ja arvioida tilanteen muutosta — sitä, miten paperittomien ja paperittomien kaltaisessa tilanteessa olevien määrä jatkossa kehittyy.

Ihan lopuksi, arvoisa puhemies, toteaisin, että Suomi on maa, jossa lapset, alaikäiset erityisesti, on aina haluttu hoitaa ja huolehtia. Meillä lapset eivät synny kadulle. Meillä varmistetaan, että odottavat äidit saavat tukea ja apua, ja minun mielestäni on ollut syntyä ja häpeä, että tämä kokonaisuus paperittomien terveydenhuollon osalta on ollut näinkin pitkään hoitamatta. Kiitän hallitusta siitä, että vihdoinkin ja viimein tämä epäkohta on saatu korjatuksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, var vänlig.

20.30 Anders Norrback r: Tack, ärade talman! Och tack, ledamot Kyllönen, för en bred genomgång. Den här reformen är nödvändig rent ur ett humanitärt perspektiv och med tanke på de grundläggande mänskliga rättigheterna. Jag är särskilt nöjd över att papperslösa barn föreslås få lika omfattande vård som finländska barn och att gravida papperslösa kvinnor enligt propositionen även skulle erhålla rådgivningstjänster. Det är på tiden.

Arvoisa puhemies! Minusta on selvää, että Suomen on vastuullisena oikeusvaltiona ja kansainvälisten velvoitteiden sitomana jopa pakko ottaa käyttöön nyt ehdotetun kaltainen lainsäädäntö. Lakiehdotuksen tarkoituksena on tarjota paperittomille hoitoa melko perustavanlaatuisissa ja välttämättömissä tilanteissa, joihin jokaisella ihmisellä pitää olla oikeus, kuten raskauden ja synnytyksen tai diabeteksen yhteydessä.

Ärade talman! Det har hävdats att det här lagförslaget skulle leda till någon sorts ohållbar ökning av social- och hälsovårdskostnaderna. Vi kan dock alla säkert enas om att vi genom tidiga satsningar kan förebygga till exempel spridning av smittsamma sjukdomar, enklare

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

åtgärda hälsoproblem och därmed förhindra behovet av dyr specialvård. Detta gäller inte bara finländare, utan även papperslösa. Ifall papperslösa ges vård först då läget är brådskande riskerar behovet av dyr specialvård att öka.

Arvoisa puhemies! Kollegoihin, jotka vastustavat tätä lakiesitystä, haluan lopuksi vedota, että mietitte, millainen maa Suomen tulisi olla: [Perussuomalaisten ryhmästä: Turvallinen!] moderni oikeusvaltio, joka puolustaa oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia, vai maa, joka vetoamalla talousarvioon sisältyviin promillesummiin välttelee vastuutaan kanssaihmissä kohtaan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

20.32 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen lakiesityksellä halutaan laajentaa paperittomille henkilöille kiireettömät terveydenhuollon palvelut, ja perussuomalaisten valiokuntaryhmä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa katsoo, että tämän hallituksen esitys tulee hylätä. Sen hyväksyminen ei ole suomalaisen yhteiskunnan edun mukaista eikä siten perusteltavissa, ja esittelen tässä meidän vastalauseen. Hylkäys äänestetään toki sitten myöhemmin vasta toisessa käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä on perusteltu YK:n TSS-komitean lausunnolla sekä laajemmin tarkemmin yksilöimättömillä, Suomen kansainvälisillä velvoitteilla. Jo esityksen perusteluissa kuitenkin todetaan, että valtiovarainministeriö on kiinnittänyt huomiota siihen, ettei esityksessä täysin aukottomasti ole esitetty, että Suomen nykyinen lainsäädäntö olisi ristiriidassa kansainvälisten velvoitteiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2023 alussa sote-palvelujen järjestäminen siirtyy hyvinvointialueiden vastuulle. Valiokunnan useissa asiantuntijakuulemisissa on käynyt ilmi, että hyvinvointialueiden rahoituksesta vuodelle 23 on merkittäviä puutteita, ja ne ovat noin puolitoista miljardia. Tässä tilanteessa, jossa Marinin hallitus on laiminlyönyt riittävän rahoituksen järjestämisen edes nykyisen kaltaisten terveydenhuollon palvelujen järjestämiseen niille, jotka osallistuvat verorahoillaan palveluiden kustantamiseen, on epäoikeudenmukaista ja edesvastuutonta laajentaa palveluja laittomasti maassa oleskeleville tai sellaisille henkilöille, jotka eivät halua todistaa henkilöllisyyttään.

Arvoisa puhemies! Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri HUS toteaa lausunnossaan, että esityksen perusteluina käytetyn YK:n TSS-komitean lausunnon antamisen vuonna 2021 jälkeen Euroopan ja sen maiden terveydenhuoltojärjestelmien toimintaympäristö on muuttunut olennaisesti. Suomessa erityispiirteitä on koronapandemian aiheuttaman kuormituksen ja Venäjän hyökkäyksen aiheuttamien vaikutusten lisäksi myös erittäin vaikea työtaistelutilanne, jonka vaikutukset tulevat vielä vaikuttamaan terveydenhuollon organisaatioiden toimintakykyyn hyvin pitkän aikaa. Tähän liittyen on HUSin mukaan erittäin vaikea ajatella ja pitää oikeudenmukaisena, että esimerkiksi Venäjän hyökkäyssodan ja siitä seuranneen osittaisen liikekannallepanon vuoksi Suomeen hakeutuvilla tuhansilla Venäjän kansalaisilla olisi välittömästi aivan samat oikeudet myös kiireettömään terveydenhuoltoon kuin Suomen kansalaisella, eli suomalaisella veronmaksajalla, ja varsinkin tilanteessa, jossa lakisääteiset hoitotakuun mukaiset jonotusajat jo muutenkin ylitetään, päivitykset ovat HUSin mukaan ylikuormittuneita ja koko terveydenhuoltojärjestelmä on tavattoman kuormittunut, ja todellisuus on muuttunut Euroopassa, ja tätäkin asiaa tulisi tarkastella näiden uusien realiteettien kautta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

Lausuntokierroksen aikana muun muassa Kansaneläkelaitos, Kuntaliitto ja Tampereen kaupunki ovat nostaneet esiin esitykseen liittyvän ilmeisen väärinkäytösriskin. Kela toteaa, että esityksen mukaan riittäisi se, että paperittomat henkilöt ilmoittavat hakeutuessaan hoitoon, että he kuuluvat lakiehdotuksen mukaiseen henkilöpiiriin. Koska hoito-oikeustodistusta ei tarvita, voidaan tähän arvioida sisältyvän jonkinlainen riski väärinkäytöksiin. Uuden 20 §:n mukaan julkisen terveydenhuollon ei tarvitse periä kustannuksia henkilöltä ennen valtion korvauksen hakemista, mikäli on selvää, että henkilöllä ei ole taloudellisia edellytyksiä suoriutua maksusta, eli he eivät edes joutuisi maksamaan näistä palveluista.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että esitys johtaa tilanteeseen, jossa kenen tahansa terveydenhuollon palveluja tarvitsevan ulkomaalaisen kannattaa salata henkilöllisyytensä ja tekeytyä varattomaksi. Terveydenhuollon järjestäjillä ei ole minkäänlaista mahdollisuutta selvittää, onko henkilö tullut Suomeen pelkästään terveystalvitu hakeamaan, sen enempää kuin arvioida hänen maassaolonsa edellytyksiä, oleskelun kestoa tai hänen varallisuuttaan.

Arvoisa puhemies! HUS nostaa lausunnossaan esiin riskin pakolaisuuden ja siirtolaisuuden lisääntymisestä entisen Neuvostoliiton alueelta. Mikäli kaikkien näiden maiden kansalaisille turvattaisiin lähtökohtaisesti laajat terveydenhuoltopalvelut samoin ehdoin kuin mitä Suomen kansalaisilla, niin tämä saattaisi avata myös yhden hybridivaikuttamisen keinon, jossa terveydenhuoltojärjestelmää kuormitetaan tahallisesti osana laajempaa hybridiopeaatiota — kuvitelkaa, laajempaa hybridiopeaatiota. Sisäministeriö toteaa lisäselvityksessään, että esityksen vaikutusta kokonaisturvallisuuteen ei voida kokonaan poissulkea. Sisäministeriö toteaa näin: ”Suojelupoliisin mukaan esityksen mahdollisena riskinä voi olla, että se voisi lisätä Suomen houkuttelevuutta maana, jonne sota- tai terrorismirikoksiin lähtöalueella syyllistyneet hakeutuvat päästäkseen terveystalvitu piiriin, ja joissakin tapauksissa tästä voisi olla haittaa myös Suomen kansainvälisille suhteille.”

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että esityksen vaikutuksia kansalliselle turvallisuudelle ei ole asianmukaisesti selvitetty eikä valiokunnan kuulemisessa saaduista selvityksistä välitetty, ja tällä perusteella me esitämme, että tämä lakiesitys hylätään.

Vielä lopuksi mainitsen, arvoisa puhemies, sen, että sosiaali- ja terveystministeriöhän toteaa vastineessaan, että esityksen pääasiallisena tavoitteena on parantaa Suomessa jo pitempiaikaisesti oleskelevien ja haavoittuvassa asemassa olevien paperittomien ja paperittomien kaltaisessa asemassa olevien henkilöiden oikeutta saada terveydenhuollon palveluita sen ajan, kun he ovat Suomessa. Sosiaali- ja terveystministeriön mukaan esityksellä ei vaikuteta siihen, miten vältetään, että sääntöjen vastaisesti Suomessa oleskelevien henkilöiden oleskelu muuttuu pitkäaikaiseksi, vaan nämä kysymykset ratkaistaan ulkomaalaislain säädännön perusteella.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että sosiaali- ja terveystministeriön näkemyksestä poiketen esitys nimenomaisesti mahdollistaa pitkäaikaisen oleskelun Suomessa ilman oleskelulupaa ja laajat terveystalvitu toimivat vetovoimatekijänä laittomaan oleskeluun nimenomaan Suomessa, koska useammat maat eivät tarjoa esitetyn kaltaisia palveluita. Marinin hallitus on käytännön toiminnallaan pyrkinyt vesittämään ulkomaalaislain säädännön sekä oleskeluluvan merkityksen ja pyrkinyt luomaan tilanteen, jossa kuka tahansa Suomeen kerran päässyt henkilö voi jäädä Suomeen sekä käyttää veronmaksajien kustantamia yhteiskunnan palveluita riippumatta siitä, onko hänellä laillista oikeutta siihen tai ei. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Juuso, olkaa hyvä.

20.39 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puheenjohtaja! — Puhemies, anteeksi. — Kommentoin ensin tätä väitettä, että meillä on kansainvälisiä velvollisuuksia ja tämä välttämätön hoito kuuluisi niihin. Tanskassa esimerkiksi täysi-ikäisillä paperittomilla on oikeus kiireelliseen hoitoon julkisen sektorin ylläpitämissä sairaaloissa. Sen lisäksi heillä on mahdollisuus hiv-testaukseen, mutta julkinen sektori ei tarjoa paperittomille hoitoa HI-virukseen. Ei muuta. Saksassa laittomasti maassa oleskelevilla ja laittomasti työskentelevillä ei ole oikeutta ensiapua laajempaan julkiseen terveysvakuutuksen. Uskoisin, että nämä kansainväliset velvoitteet koskisivat myöskin Tanskaa ja Saksaa. [Jukka Mäkynen: Kuunteleeko kukaan? — Arja Juvonen: Ei!]

Arvoisa puhemies! Tätä lakia käsiteltäessä huomattiin tämä käsite ”välttämätön terveydenhoito”. Terveydenhoidon ammattilaisena ja kuntapäätäjänä tiedän, että Suomessa, kun puhutaan terveydenhoidosta, me puhumme kiireellisestä hoidosta ja me puhumme kiireettömästä hoidosta. Kiireellinen hoito on se, mihin täytyy päästä, se on henkeä ja terveyttä uhkaava. Synnytys on myöskin kiireellinen hoito. Suomessa yksikään lapsi ei ole syntynyt eikä tule syntymään kadulle, vaikka me hylkäisimme tämän lakiesityksen. Se, että vedotaan siihen, että lapset syntyisivät kadulle tai äitejä ei hoidettaisi, on pieni osa ja johtaa meitä helposti harhaan kokonaisuuden käsittelyssä. [Jukka Mäkynen: Populismia!] — Voidaan sanoa, että sekin on yhdenlaista populismia.

Väärinkäytösriskit, kuten edustaja Juvonen tuossa luetteli, ovat erittäin suuret. Sen lisäksi ei pidä unohtaa, että meillä on tuolla Välimerellä ihmissalakuljettajia, jotka ovat hyvin selvillä siitä, mitä etuja missäkin maassa tarjotaan. Heille kyllä selviää aika nopeasti se, että Suomi on ottanut tällaisen säännöksen käyttöön, että myöskin paperittomille tarjotaan näitä niin sanottuja välttämättömiä terveyspalveluita ja on sitten jokaisen lääkärin päätettävissä, mikä milloinkin on välttämätöntä.

STM on linjannut näissä lausunnoissaan, että se voisi olla hoitoa, mikä edellyttäisi sitä, että henkilö voisi turvallisesti jatkaa oleskeluaan Suomessa 1—2 vuotta. Norjassa tämä on määritelty sillä tavalla, että se on erityisen välttämätöntä hoitoa ja oikeuttaa oleskeluun, jotta henkilö selviää sen noin maksimissaan kolme viikkoa. Tarkoitushan on, että laittomasti maassa olevat palaisivat kotimaahansa. He ovat usein henkilöitä, joiden perusteesta oleskeluun on [Puhemies koputtaa] jo monta kertaa todettu, että heillä ei ole siihen oikeutta. He voisivat hyvin palata omaan kotimaahansa hoitoon, ei meidän suomalaisten tarvitse sitä kustantaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

20.42 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lainmuutos laajentaisi paperittomille oikeuden kiireettömän hoidon palveluihin. Silloin kun tätä täällä mielestäni ensimmäisen kerran käsiteltiin, silloin verrattiin tätä käytännössä synnytykseen tai johonkin muuhun. Onko se sitten kiireetöntä hoitoa, sitä voi jokainen miettiä itse. Mielestäni tätä lakia ei tule laajentaa yhtään enempää. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 112/2022 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.